

O VÝZVACH EURÓPSKEJ ÚNIE Z POHĽADU VOJENSKÝCH OPERÁCIÍ A MISIÍ VEDENÝCH V RÁMCI SPOLOČNEJ BEZPEČNOSTNEJ A OBRANNEJ POLITIKY

ON THE CHALLENGES OF THE EUROPEAN UNION FROM THE POINT OF VIEW OF MILITARY OPERATIONS AND MISSIONS CONDUCTED WITHIN THE FRAMEWORK OF THE COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY

Radoslav IVANČÍK, Vojtech JURČÁK

HISTÓRIA ČLÁNKU

Doručený: 25. 01. 2023

Schválený: 12. 06. 2023

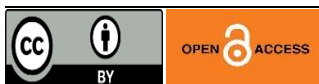
Vydaný: 30. 06. 2023

ABSTRACT

Since the launch of the first military and civilian operations and missions, conducted within the framework of its security and defence policy, the European Union has been trying to constantly improve its structures, mechanisms, and instruments to support stability and security in its neighbourhood and beyond, thus contributing to increasing security not only in the Union, but also in the world. The primary goal of operations and missions led by the Union is to help prevent the emergence of conflicts and crises, or if they have already arisen, to help solve them, increase the capacities of partners, and ultimately protect the Union and its citizens. Given the fact that what happens outside the borders of the Union has a direct impact on its security, the European Union today faces serious security challenges and threats. In order to protect and defend its citizens, it must deal with them and try to solve them using all available means and tools, including the military. That is also why, the authors – as part of their interdisciplinary scientific research – deal with the current challenges of the Union, primarily from the point of view of EU operations and missions conducted within the framework of the Common Security and Defence Policy.

KEYWORDS

European Union, security and defence policy, operations and missions, challenges, and threats.

© 2021 by Author(s). This is an open access article under the Creative Commons Attribution International License (CC BY). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

ÚVOD

Spoločná bezpečnostná a obranná politika (ďalej len „SBOP“), ktorá je integrálnou súčasťou Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (ďalej len SZBP“) Európskej únie (ďalej len „EÚ“ alebo „Únia“), patrí v dnešnej dobe kontinuálneho zhoršovania globálneho

i regionálneho bezpečnostného prostredia, zhoršovania bezpečnostnej situácie v bližšom i vzdialenejšom okolí európskeho teritória a zvyšovania napätia medzi štátmi, predovšetkým medzi veľmocami (a to nielen kvôli vypuknutiu konfliktu na Ukrajine), medzi najdôležitejšie politiky Únie. Je neoddeliteľnou súčasťou komplexného prístupu EÚ ku krízovému manažmentu, ktorý využíva vojenské aj civilné prostriedky, a zároveň nástrojom, ktorý umožňuje Únii prevziať vedúcu úlohu v operáciách a misiách medzinárodného krízového manažmentu pri posilňovaní medzinárodnej bezpečnosti a mieru vo svete.

Únii súčasne poskytuje operačnú spôsobilosť na nasadzovanie vojenských a civilných operácií a misií mimo teritória EÚ, pričom ich úlohy siahajú od krízového manažmentu, predchádzania konfliktom a udržiavania mieru, cez spoločné odzbrojovacie operácie a úlohy vojenského poradenstva a pomoci, až po humanitárne, záchranné a postkonfliktné stabilizačné úlohy. Od roku 2003 Únia viedla, resp. vedie 37 operácií a misií na troch kontinentoch. Aktuálne je pod hlavičkou EÚ, v rámci SBOP, vedených 18 operácií a misií, z toho je 11 civilných a 7 vojenských (EEAS, 2022a). Od spustenia prvých operácií a misií sa EÚ snaží neustále zdokonaľovať svoje štruktúry, mechanizmy a nástroje na podporu stability a bezpečnosti v jej susedstve aj mimo neho, čím prispieva k zvýšeniu bezpečnosti nielen v Únii, ale aj vo svete.

Vzhľadom na skutočnosť, že to, čo sa deje za hranicami EÚ, má priamy vplyv na bezpečnosť členských štátov Únie a ich občanov, operácie a misie EÚ vedené v rámci SBOP prispievajú ku globálnej bezpečnosti doma aj v zahraničí. Ich primárnym cieľom je pomáhať pri predchádzaní vzniku konfliktov a kríz, alebo ak už vznikli, tak ich pomáhať riešiť, zvyšovať kapacity partnerov a v konečnom dôsledku chrániť Úniu a jej občanov. Rozhodnutia EÚ o nasadení vojenských síl a/alebo civilných zložiek do operácie alebo misie sa zvyčajne prijímajú na žiadosť krajiny, ktorej sa poskytuje pomoc, a/alebo na základe rezolúcie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov (ďalej len „OSN“), avšak vždy v súlade s medzinárodným právom. Tieto rozhodnutia zohľadňujú bezpečnostné záujmy EÚ. Sú prispôbené miestnym podmienkam a úlohám, ktoré je potrebné realizovať. Na doplnenie možno uviesť, že operácie a misie EÚ sú otvorené príspevkom tretích štátov do nich (Tardy, 2014), pričom doteraz boli podpísané už viac ako dve desiatky rámcových partnerských dohôd¹ (Framework Partnership Agreement – FPA) o participácii tretích krajín v jednotlivých vojenských alebo civilných operáciách a misiách EÚ (napríklad s Tureckom na participácii v operácii EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine, s Gruzínskom v operácii EUFOR RCA v Stredoafrickej republike, s Kanadou a Nórskom pri nasadení civilných expertov do viacerých civilných misií atď.).

Z uvedených dôvodov sa autori v článku zaoberajú výzvami bezpečnostnej a obrannej politiky Únie predovšetkým z pohľadu operácií a misií EÚ vedených v rámci SBOP

¹ Rámcové partnerské dohody (Framework Partnership Agreements – FPA) sú uzatvárané medzi EÚ a partnerskými krajinami za účelom identifikácie všeobecných práv a povinností zmluvných strán pri uzatváraní osobitných dohôd a stanovenia pravidiel, ktorými sa riadia činnosti financované EÚ, Bližšie pozri: Európska komisia. 2021. Working with DG ECHO as an International Organisation 2021-2027. In *European Commission – DG ECHO Partners' Website*, 2021

v nadväznosti na aktuálny vývoj globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia a bezpečnostnej situácie v bližšom i vzdialenejšom okolí hraníc Únie. Autori v rámci svojho interdisciplinárneho výskumu čerpajú z teoretických konštruktov a vedeckých prác domácich i zahraničných autorov (Brhlíková, 2014; Ayrault – Steinmeier, 2016; Smith, 2017; Nečas – Kollár, 2018; Kazanský – Andrassy, 2018; Tocci, 2019) najmä z oblasti bezpečnostnej vedy, politických vied, medzinárodných vzťahov a európskych štúdií, pričom využívajú relevantné vedecké metódy v podobe analyticko-syntetickej metódy, obsahovej analýzy, trendovej analýzy, komparatívnej analýzy, vedeckej metódy štúdia dokumentov a ďalších, s primárnym cieľom poukázať na komplexnosť riešenej problematiky a na výzvy, ktoré stoja pred EÚ v oblasti vedenia operácií a misií v rámci SBOP jednak v záujme dosiahnutia zvýšenej úrovne bezpečnosti a obrany EÚ a jej občanov a jednak v záujme aktívneho príspevku EÚ k medzinárodnej bezpečnosti a mieru vo svete.

1 ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ PLÁNOVANIA A VEDENIA OPERÁCIÍ A MISIÍ EÚ V RÁMCI SBOP

Podľa Lisabonskej zmluvy je účelom SBOP poskytnúť Únii operačnú spôsobilosť na vykonávanie operácií a misií mimo teritória EÚ na udržanie mieru, predchádzanie konfliktom a posilňovanie medzinárodnej bezpečnosti a mieru v súlade so zásadami Charty OSN (EÚ, 2007). Tieto operácie a misie zahŕňajú, ako už bolo naznačené vyššie, spoločné odzbrojovacie operácie, humanitárne a záchranné úlohy, úlohy vojenského poradenstva a pomoci, úlohy predchádzania konfliktom a udržiavania mieru a úlohy bojových síl v rámci krízového manažmentu vrátane nastolenia mieru a stabilizácie po skončení konfliktu. Vojenské a civilné spôsobilosti potrebné na vykonávanie týchto operácií a misií zabezpečujú jednotlivé členské štáty Únie. Rozhodnutia týkajúce sa spustenia týchto operácií a misií prijíma Európska rada jednomyselne na návrh vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku alebo na podnet členského štátu.

Aby sa to stalo skutočnosťou, EÚ prijala v tomto kontexte štandardizované postupy krízového manažmentu v podobe *Návrhov postupov krízového manažmentu pre operácie krízového manažmentu SBOP* (Suggestions for crisis management procedures for CSDP crisis management operations) (EEAS, 2013). Tieto postupy schválil Politický a bezpečnostný výbor² (Political and Security Committee – ďalej len „PSC“) EÚ v júni 2013 po komplexnom preskúmaní pôvodných *Návrhov postupov pre koherentný, komplexný krízový manažment EÚ* z júla 2003. V preskúmaní z roku 2013 sa zohľadnili skúsenosti získané počas prvého

² Politický a bezpečnostný výbor (Political and Security Committee - PSC) je zodpovedný za SZBP a SBOP EÚ. Monitoruje medzinárodnú situáciu, odporúča Rade strategické prístupy a možnosti politiky, poskytuje usmernenia Vojenskému výboru, Politicko-vojenskej skupine a Výboru pre civilné aspekty krízového manažmentu, zabezpečuje politickú kontrolu a strategické riadenie operácií a misií krízového manažmentu. PSC tvoria veľvyslanci členských štátov so sídlom v Bruseli a predsedajú mu zástupcovia Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Stretáva sa dvakrát týždenne, v prípade potreby aj častejšie. Bližšie pozri: Európska rada. 2022a. Political and Security Committee (PSC). In *European Council*, 2022

desaťročia fungovania EBOP³/SBOP a zriadenie Európskej služby pre vonkajšiu činnosť⁴ (European External Action Service – ďalej len „EEAS“) vrátane rozvoja nových štruktúr SBOP v dôsledku vykonávania Lisabonskej zmluvy.

V tejto súvislosti je nevyhnutné spomenúť *Postupy krízového manažmentu* (Crisis Management Procedures – ďalej len „CMP“ alebo „Postupy“) (Európska únia, 2021), ktoré ilustrujú proces, prostredníctvom ktorého sa EÚ zapája do riešenia kríz s nástrojmi vychádzajúcimi zo SBOP ako súčasť jej celkového integrovaného prístupu. Všetky kroky v tomto procese sú popísané v plnom rozsahu, pričom proces je navrhnutý tak, aby riešil krízy najvyššej úrovne zložitosti. Postupy sú veľmi podrobné a opakujúce sa, ale tak aby to neobmedzovalo schopnosť EÚ pristupovať k akejkolvek kríze čo najpružnejšie a najefektívnejšie.

CMP sú navrhnuté tak, aby zabezpečili, že každá činnosť realizovaná v rámci SBOP je koncipovaná, plánovaná, začatá, riadená a ukončená pod priamou politickou kontrolou a strategickým riadením vykonávaným z úrovne PSC v rámci zodpovednosti Európskej rady a Vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku⁵ (High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy – ďalej len „HR“). Postupy tak poskytujú dôležitý rámec pre rozhodovacie a plánovacie procesy na prípravu a začatie operácií a misií SBOP ako súčasť širšieho integrovaného prístupu EÚ. Zároveň poskytujú spoločný základ pre interakciu medzi členskými štátmi EÚ, EEAS, štruktúrami velenia a riadenia SBOP, Európskou komisiou a ďalšími príslušnými aktérmi.

V Postupoch sú stanovené rozhodovacie a plánovacie procesy pri zavádzaní akcií SBOP vrátane zodpovedností rôznych aktérov a ich vzájomného pôsobenia, pričom sa berú do úvahy špecifiká SBOP. Stanovujú sa v nich aj príslušné dokumenty, ktoré sa majú pripraviť a prijať počas celého procesu, a ich rozsah, pričom osobitná pozornosť sa venuje civilno-

³ EBOP = Európska bezpečnostná a obranná politika – predchodkyňa Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP). EBOP vznikla na základe ustanovení Amsterdamskej zmluvy (Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts - Amsterdamská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii, zmluvy o založení Európskych spoločenstiev a niektoré súvisiace akty; bola podpísaná 2. októbra 1997 a do platnosti vstúpila 1. mája 1999), ktoré špecifikovali postupné budovanie spoločnej európskej bezpečnostnej a obrannej politiky, ktorá by sa zaoberala humanitárnymi a záchrannými úlohami, udržiavaním mieru a úlohami ozbrojených síl pri manažovaní kríz, vrátane operácií na nastolenie (peacemaking) a udržiavanie (peacekeeping) mieru.

⁴ Európska služba pre vonkajšiu činnosť (The European External Action Service - EEAS) je diplomatickou službou Európskej únie. Od roku 2011 vykonáva SZBP a SBOP EÚ na podporu mieru, prosperity, bezpečnosti a záujmov občanov Únie na celom svete. Na celom svete v koordinácii s inštitúciami Európskej únie rieši priority zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ vrátane civilného a vojenského plánovania a reakcie na krízy. Bližšie pozri: EEAS. 2022b. European External Action Service. The Diplomatic Service of the European Union. In *European External Action Service*, 2022

⁵ Vysoký predstaviteľ EÚ pre zahraničné veci formuje postavenie Európskej únie na globálnej scéne. Od nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy je vysoký predstaviteľ zároveň aj podpredsedom Európskej komisie. To umožňuje ďalšiu koordináciu a zabezpečuje súdržnosť v zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politike EÚ, keďže Európska komisia má dôležité medzinárodné zodpovednosti, ako sú obchod, rozvoj, susedská politika a humanitárna pomoc. Bližšie pozri: EEAS. 2022c. High Representative / Vice President. In *European External Action Service*, 2022

vojenskej povahe SBOP. Obsahujú aj ustanovenia o spolupráci s partnermi a inými medzinárodnými organizáciami (Pirozzi, 2013).

CMP stanovili päťfázový prístup k rozhodovaniu a plánovaniu reakcie na krízy a tiež k vedeniu a kontrole operácií a misií EÚ. Aj keď sú tieto kroky prezentované postupne, v skutočnosti sa niektoré procesy prekrývajú alebo môžu byť dokonca zlúčené či preskočené, ak je to vhodné alebo potrebné. Okrem toho príprava konkrétnych dokumentov, ako sú koncepcie krízového manažmentu, strategické prehľady, koncepcie operácií alebo operačné plány, predstavuje zložitý proces, ktorý zahŕňa interakciu s inými aktérmi, vyšetrovacie misie, formálne a neformálne konzultácie s členskými štátmi, partnermi a miestnymi orgánmi, misie technického hodnotenia atď., vďaka čomu sa každá operácia alebo misia stáva jedinečnou výzvou.

Fáza 1: Identifikácia kríz a vývoj celkového prístupu EÚ

Počas prvej fázy procesu EÚ cestou HR s pomocou EEAS prispieva k predchádzaniu konfliktom a posilňovaniu medzinárodnej bezpečnosti prostredníctvom monitorovania a včasného varovania. Táto fáza nie je priamo zameraná na SBOP, ale jej cieľom je preskúmať, PREČO by sa EÚ mala angažovať, identifikovať záujmy EÚ ovplyvnené vzniknutou krízou a možnosti a ciele potenciálnej integrovanej reakcie EÚ. Výsledkom tejto fázy by malo byť predloženie politického rámca pre krízový prístup (Political Framework for Crisis Approach – ďalej len „PFCA“) PSC (zloženého zo zástupcov členských štátov), ktorý by následne mal informovať o tom a navrhnúť, ako by EÚ mala situáciu riešiť. PFCA vypracúva príslušné geografické oddelenie s podporou iných útvarov EEAS a Európskej komisie. Vstup SBOP do PFCA poskytuje Oddelenie integrovaného strategického plánovania (Integrated Strategic Planning Department) s podporou Vojenského štábu EÚ⁶ (EU Military Staff – ďalej len „EUMS“), Útvárom pre plánovanie a vedenie vojenských operácií⁷ (Military Planning and Conduct Capability – ďalej len „MPCC“) a Útvárom pre plánovanie a vedenie civilných

⁶ Vojenský štáb Európskej únie (EUMS) je súčasťou Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (EEAS), poskytuje strategické poradenstvo vysokému predstaviteľovi a velí operáciám prostredníctvom svojho operačného veliteľstva pre spôsobilosť vojenského plánovania a vedenia (MPCC). Je zdrojom vojenských expertíz v rámci. Jeho úlohou je poskytovať včasné varovanie, vyhodnocovanie situácie, strategické plánovanie, tvorbu koncepcií, školenia a vzdelávanie a podporu partnerstiev. Pracuje pod priamou právomocou vysokého predstaviteľa, ktorý vedie EEAS a predsedá Rade pre zahraničné veci a obranu. V zhode s Vojenským výborom EÚ (EU Military Committee) a partnermi EEAS vytvára podmienky, za ktorých môžu vojenské sily viesť svoje operácie a misie spolu so svojimi civilnými partnermi v teréne. Bližšie pozri: EEAS. 2022e. The European Union Military Staff (EUMS). In *European External Action Service*, 2022

⁷ Útvar pre plánovanie a vedenie vojenských operácií (The Military Planning and Conduct Capability – MPCC) bola zriadená s cieľom umožniť EÚ reagovať rýchlejšie, efektívnejšie a účinnejšie ako poskytovateľ bezpečnosti mimo svojich hraníc. MPCC je zodpovedné za operačné plánovanie a vedenie nevykonných vojenských misií EÚ. V strategickom kompase EÚ je MPCC, keď dosiahne svoju plnú operačnú spôsobilosť, opísaná ako preferovaná štruktúra velenia a riadenia (Command and Control – C2) na vojenskej strategickej úrovni, ktorá je schopná plánovať, kontrolovať a riadiť nevykonné aj výkonné úlohy a operácie, ako aj živé cvičenia. Bližšie pozri: EEAS. 2022h. The Military Planning and Conduct Capability (MPCC). In *European External Action Service*, 2022

operácií⁸ (Civilian Planning and Conduct Capability – ďalej len „CPCC“). Návrh PFCA by sa mohol preskočiť, ak s tým PSC súhlasí, a to v naliehavých situáciách, alebo ak už existuje strategický rámec pre potenciálnu reakciu SBOP (t. j. regionálna stratégia). PSC by potom mohol vyzvať EEAS, aby navrhla koncepciu krízového manažmentu (Crisis Management Concept – CMC) pre činnosť SBOP (EEAS, 2022d). V tejto fáze sa systematicky vedú konzultácie so Severoatlantickou alianciou (ďalej len „NATO“ alebo „Aliancia“), OSN a ďalšími medzinárodnými organizáciami a partnermi.

Fáza 2: Rozvoj CMC a zriadenie operácie/misie

Po diskusiách o PFCA PSC rozhodne o pokračovaní v plánovaní opatrení SBOP a vyzve EEAS, aby navrhla CMC. Toto je politicko-strategická časť procesu a jej cieľom je definovať ČO sa bude robiť s nástrojmi SBOP. Výsledkom tejto fázy je schválenie CMC Európskou radou po jej predložení v PSC HR alebo jeho zástupcom a prijatí rozhodnutia Európskej rady o zriadení operácie/misie (ďalej len mandát). Táto fáza, ktorú vedie Jednotka integrovaného strategického plánovania SBOP a stabilizácie (Integrated Strategic Planning for CSDP and Stabilisation – ďalej len „ISP3“), zahŕňa časté interakcie s partnermi, medzinárodnými organizáciami, miestnymi orgánmi, útvarmi Európskej komisie a inými relevantnými aktérmi. Počas tejto fázy by sa mohli vypracovať aj vojenské a/alebo civilné strategické možnosti na doplnenie CMC. Do celého procesu sú zapojené aj ďalšie orgány ako Vojenský výbor EÚ⁹ (EU Military Committee – ďalej len „EUMC“), Výbor pre civilné aspekty krízového manažmentu¹⁰ (Committee for Civilian Aspects of Crisis Management – ďalej len „CIVCOM“) a Politicko-vojenská skupina¹¹ (Politico-Military Group – ďalej len „PMG“), aby poskytli svoje rady a odporúčania PSC predtým, ako prijme akýkoľvek dokument týkajúci sa riešenia krízy. CMC

⁸ Útvar pre plánovanie a vedenie civilných operácií (CPCC) je súčasťou Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (EEAS) EÚ. Služi ako operačné veliteľstvo pre civilné misie SBOP. Spolupracuje so svojim vojenským náprotivkom – Útvárom pre plánovanie a vedenie vojenských operácií (MPCC). Bližšie pozri: EEAS. 2022f. The Civilian Planning and Conduct Capability (CPCC). In *European External Action Service, 2022*

⁹ Vojenský výbor Európskej únie (The European Union Military Committee - EUMC) je najvyšším vojenským orgánom zriadeným v rámci Európskej rady. Skladá sa z náčelníkov obrán členských štátov Únie, ktorí sú pravidelne zastúpení v EUMC v Bruseli svojimi stálymi vojenskými predstaviteľmi (Military Representatives - MilRep), čo sú zväčša dvoj- alebo trojhviezdičkový generáli. EUMC je pod vedením vysokého predstaviteľa EÚ (VP) a Politického a bezpečnostného výboru (PBV), ktorým poskytuje vojenské poradenstvo. Dohliada aj na Vojenský štáb Európskej únie (EUMS). Bližšie pozri: EEAS. 2022g. European Union Military Committee. In *European External Action Service, 2022*

¹⁰ CivCom radí Politickému a bezpečnostnému výboru EÚ (PSC) o civilných aspektoch krízového manažmentu. Pripravuje plánovacie dokumenty pre nové misie, dáva odporúčania, zaoberá sa vypracovaním stratégií pre civilné krízy, manažment a pre civilné spôsobilosti. Je zložený zo zástupcov členských štátov EÚ. Bližšie pozri: Európska rada. 2022b. Committee for Civilian Aspects of Crisis Management (CivCom). In *European Council, 2022*

¹¹ Politicko-vojenská skupina (The Politico-Military Group - PMG) vykonáva prípravné práce v oblasti SBOP pre Politický a bezpečnostný výbor (PSC). Zahŕňa politické aspekty vojenských a civilno-vojenských otázok EÚ vrátane koncepcií, spôsobilostí, operácií a misií. Pripravuje závery Rady a poskytuje odporúčania pre PSC, monitoruje ich efektívnu implementáciu, prispieva k rozvoju horizontálnej politiky a uľahčuje výmenu informácií. Má osobitnú zodpovednosť za partnerstvá s krajinami mimo EÚ a inými organizáciami vrátane vzťahov medzi EÚ a NATO, ako aj za cvičenia. Bližšie pozri: Európska rada. 2022c. Politico-Military Group (PMG). In *European Council, 2022*

je základným pilierom rozhodovacieho procesu SBOP, ktorý premieňa politické ambície a potreby na jasné možnosti zapojenia SBOP. CMC navrhuje ISP3 s podporou EUMS a CPCC a po konzultácii s ostatnými zložkami EEAS a Európskej komisie, pričom zohľadňuje ostatné nástroje EÚ a reakcie partnerov. V tejto fáze EEAS poskytne PSC odporúčanie o možnosti pozvať tretie krajiny, aby sa zúčastnili na operácii/misii SBOP. Na základe rozhodnutia Európskej rady a parametrov definovaných v CMC (doplnených prípadnými civilnými a/alebo vojenskými strategickými možnosťami) sa začína tretia fáza. V prípade vojenských operácií by bolo v tejto fáze identifikované operačné veliteľstvo operácie (Operational Headquarters – OHQ) a jeho aktivácia by pokračovala v tretej fáze.

Fáza 3: Operačné plánovanie operácie/misie SBOP a rozhodnutie o začatí

Pre vojenské operácie/misie EUMC vydá veliteľovi operácie/misie (zvyčajne menovanému na konci druhej fázy) iniciačnú vojenskú smernicu (EEAS, 2015) (Initiating Military Directive – IMD), ktorú vypracoval EUMS na základe predchádzajúcich dokumentov. Počas tejto fázy veliteľ vojenskej a/alebo civilnej operácie/misie zahájí plánovací proces, pričom identifikuje, AKO bude vykonávať prijatý mandát. Veliteľ operácie/misie navrhuje a predkladá na schválenie PSC koncepciu operácie¹² (Concept of Operations – CONOPS) a operačný plán¹³ (Operational Plan – OPLAN); súčasťou tohto plánovania sú informácie o nevyhnutných technických hodnotiacich misiách vyslaných do terénu a proces vytvárania síl. Po schválení OPLAN-u Európskou radou sa prijme druhé rozhodnutie Európskej rady o začatí operácie/misie, v ktorom určí dátum skutočného začatia operácie/misie. V CMP je stanovená aj rýchlá možnosť začatia operácie, kedy sa počet krokov a dokumentov zníži tak, že na začatie operácie/misie by boli potrebné iba CMC, IMD a OPLAN. Ak je skutočne potrebná rýchlá reakcia, PSC môže rozhodnúť o jej uplatnení. Počas tejto fázy EEAS rokuje o dohode medzi EÚ a hostiteľskou krajinou o štatúte vojenských síl nasadených do operácie/misie EÚ (Status of Forces Agreement – SOFA¹⁴), zatiaľ čo orgány Európskej rady naďalej poskytujú rady a odporúčania PSC týkajúce sa rôznych dokumentov, ktoré sa majú predložiť schválenie.

¹² Koncepcia operácie (Concept of Operations – CONOPS) je verbálne, písomné alebo grafické vyjadrenie predpokladov alebo zámerov veliteľa v súvislosti s plánovanou operáciou alebo sériou operácií. Je súčasťou plánov kampaní a operačných plánov, najmä ak tieto plány pokrývajú simultánne a následné operácie.

¹³ Operačný plán je plán vedenia vojenskej operácie v nepriateľskom prostredí pripravený veliteľom, v ktorom veliteľ okrem iného špecifikuje sily a prostriedky potrebné na dosiahnutie stanoveného cieľa.

¹⁴ Dohoda o štatúte ozbrojených síl (A Status of Forces Agreement - SOFA) je dohoda medzi hostiteľskou krajinou a cudzou krajinou alebo organizáciou, ktorá v tejto krajine rozmiestňuje vojenské sily. SOFA sú často zahrnuté spolu s inými typmi vojenských dohôd ako súčasť komplexnej bezpečnostnej dohody. SOFA nepredstavuje bezpečnostnú dohodu; ustanovuje práva a výsady zahraničného vojenského personálu prítomného v hostiteľskej krajine na podporu rozsiahlejšieho bezpečnostného usporiadania. Podľa medzinárodného práva sa dohoda o postavení ozbrojených síl líši od vojenskej okupácie.

Fáza 4: Nasadenie operácie/misie SBOP

Štvrtá fáza by sa pravdepodobne začala súbežne s treťou a zahŕňala by rozmiestnenie síl a výkon schváleného mandátu, ako aj pravidelné podávanie správ PSC, ktorý pod vedením Európskej rady a HR vykonáva politickú kontrolu a určuje strategické smerovanie. Pri vykonávaní operácií/misií v rámci SBOP EEAS vždy spolupracuje s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami s cieľom zabezpečiť kompatibilitu akcií SBOP s ich akciami, zatiaľ čo velitelia operácií/misií koordinujú výkon svojich mandátov s ostatnými zúčastnenými aktérmi. Bez ohľadu na skutočnosť, že vedúci delegácií EÚ a/alebo osobitní zástupcovia EÚ netvorí súčasť velenia operácií/misií, môžu poskytovať miestne politické usmernenia týkajúce sa konkrétnych akcií SBOP.

Fáza 5: Strategické preskúmanie operácie/misie SBOP

Piata fáza spočíva v prehodnotení parametrov operácie/misie SBOP (scenár, situácia, záujmy a ciele EÚ, pridaná hodnota SBOP, potreby a príležitosti, zapojenie ostatných strán, miestny záväzok atď.) s cieľom poskytnúť možnosti pre rozhodnutie Európskej rady o predĺžení, zmene zamerania a/alebo ukončení operácie/misie. Strategické hodnotenia (Strategic Reviews – ďalej len „SRs“) vykonáva EEAS pod vedením HR, keď sa blíži koniec mandátu alebo vždy vtedy, keď okolnosti naznačujú, že je potrebné preskúmať parametre predmetnej operácie/misie SBOP. SRs predkladá PSC HR alebo jeho zástupca s návrhom na rozhodnutie o budúcnosti operácie/misie. Keď sa rozhodne o zriadení operácie/misie SBOP, Európska rada zvyčajne splnomocní PSC, aby prijal všetky príslušné rozhodnutia, pričom rozhodovacie právomoci týkajúce sa cieľov a ukončenia akcie SBOP zostávajú Európskej rade.

2 VÝZVY VOJENSKÝCH OPERÁCIÍ A MISIÍ EÚ VEDENÝCH V RÁMCI SBOP

Od roku 2003 EÚ spustila v rámci SBOP celkovo 13 vojenských operácií a misií. Tieto operácie a misie, vedené na dvoch kontinentoch, na súši a na mori, predstavujú vojenský príspevok Únie v rámci jej komplexného prístupu ku krízovému manažmentu. Ich cieľom, bez ohľadu na geografickú oblasť, v ktorej sú vykonávané, je podporovať úsilie o obnovenie stability a budovanie bezpečnosti v štátoch a regiónoch na periférii európskeho teritória. V súčasnosti je aktívnych 6 vojenských operácií a misií vedených v rámci SBOP pod hlavičkou EÚ. Ich mandáty, stanovené rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN alebo na základe žiadosti hostiteľskej krajiny, sú rôzne. To vo svojej podstate podporuje flexibilný a prispôsobivý charakter vojenského prístupu, ktorý umožnil rozvoj angažovanosti EÚ v nadväznosti na vývoj v danom štáte či regióne. Typickým príkladom postupného rozvoja je vojenská operácia EÚ v Stredoafrickej republike (EUFOR CAR) (EEAS, 2015) z výkonnej operácie na nevykonnú vojenskú poradnú misiu (EUMAM CAR) (Európsky parlament, 2022) a neskôr na výcvikovú misiu (EUTM CAR) (EEAS, 2022i).

2.1 Projekcia stability a budovanie bezpečnosti prostredníctvom operácií/misií SBOP

Nedostatok rýchlych a veľkolepých výsledkov v oblasti únijnej bezpečnostnej a obrannej politiky môže niekomu prinášať sklamanie a spôsobovať istú frustráciu, povaha vojenskej angažovanosti v súčasných operáciách a misiách vedených EÚ v rámci SBOP sa však zásadne líši od vojenských úloh, ktoré sa vykonávajú pod národnou kontrolou a v rámci národných hraníc. Hoci sú vojenské sily spravidla spájané s „tvrdým“ prvkom moci (Gray, 2011), v rámci prístupu EÚ sú určené na podporu stability a zvýšenie bezpečnosti v mieste nasadenia a nie na prezentáciu tvrdej sily.

Závazok Únie pre mier a bezpečnosť v Afrike rastie a zhoršovanie bezpečnostného prostredia v niektorých častiach tohto kontinentu – konkrétne najmä v Stredoafrickej republike, Mali a Somálsku – vytvára bezpečnostné výzvy a hrozby, ktoré treba včas, primerane a efektívne riešiť. Z hľadiska EÚ sa všeobecne uznáva, že kľúčom k dosiahnutiu trvalo udržateľného bezpečného prostredia je povzbudzovať, umožňovať a podporovať miestne bezpečnostné inštitúcie pri budovaní ich vlastných kapacít. Na tento účel je nutnou podmienkou využívanie rozsiahlej podpory všetkých zainteresovaných strán v danej krajine. V tejto súvislosti preto úlohy zverené nasadeným vojenským jednotkám zahŕňajú podporu budovania domácej bezpečnosti a poskytovanie poradenstva príslušným bezpečnostným inštitúciám v takých oblastiach, akými sú operácie, plány, logistika, administratíva a právne záležitosti, ako aj poskytovanie špecializovaného výcviku ozbrojeným silám príslušných hostiteľských krajín.

Veľký dôraz sa kladie na presadzovanie ústavného a demokratického poriadku nad vojenským aparátom a na posilnenie právneho štátu. Posilnenie efektivity miestnych ozbrojených síl, ich reforma na modernizovanú, etnicky vyváženú a demokraticky zodpovednú inštitúciu, ako aj obnovenie ich dôveryhodnosti a celkového obrazu medzi obyvateľstvom predstavuje jeden zo základov bezpečného prostredia v danej krajine a regióne (EEAS, 2021a). Hoci sa mandáty každej z týchto troch nevýkonných vojenských misií EÚ v Stredoafrickej republike, Mali a Somálsku líšia a odrážajú rozdielne potreby a priority príslušnej hostiteľskej krajiny, sú podobné v tom, že sa namiesto presadzovania tvrdých prvkov sily zameriavajú na pôsobenie akoby v pozadí a vykonávanie úloh spájaných skôr s mäkkými prvkami, ktoré si vyžadujú trpezlivosť, vytrvalosť a odhodlanie (EEAS, 2022j).

2.2 Výkonný charakter a mandát vojenských operácií/misií SBOP

Rovnaký, alebo veľmi podobný prístup možno identifikovať vo všetkých vojenských operáciách/misiách EÚ vedených v rámci SBOP. Ich výkonný charakter a mandát uprednostňujú príslušné úlohy. Svedčia o tom aj formulácie vybrané z mandátov jednotlivých vybraných operácií. Napríklad „*udržiavať bezpečné a stabilné prostredie*“ v prípade operácie EUFOR ALTHEA (EEAS, 2022k), „*ochrana lodnej dopravy, projekcia odstrašenia, potláčanie pirátskych činov*“ v prípade operácie EUNAVFOR ATALANTA (EEAS, 2022l), alebo „*narúšanie*

obchodného modelu pašerákov ľudí a obchodníkov s ľuďmi“ v prípade operácie EUNAVFORMED SOPHIA (EEAS, 2022m) atď. Ani v prípade týchto operácií neexistujú žiadne rýchle riešenia: Operácia EUFOR ALTHEA prevzala zodpovednosť za udržiavanie bezpečného a stabilného prostredia od Stabilizačných síl NATO (Stabilization Force – SFOR) ešte v roku 2004; operácia EUNAVFOR ATALANTA pôsobí v Indickom oceáne od roku 2008 a operácia EUNAVFORMED SOPHIA od roku 2015, pričom s najväčšou pravdepodobnosťou bude aktívna asi tiež pomerne dlho. Pružnosť a prispôsobivosť vojenského nástroja tu opäť preukázala svoju dôležitosť. V priebehu času a vývoja na mieste pôsobenia sa po počiatkovej fázovej jednotlivé operácie vyvinuli tak, že zahŕňajú zmenené alebo doplnené úlohy.

2.3 Nadnárodné, multidimenzionálne a dynamické hrozby

Počas druhej dekády 21. storočia sa bezpečnostné prostredie a bezpečnostná situácia v regiónoch susediacich s Európou výrazne zmenili. Objavili sa nové, hlavne nekonvenčné, asymetrické bezpečnostné hrozby a výzvy, ktoré sa pripojili k pretrvávajúcim konvenčným hrozbám. Patrí medzi ne najmä terorizmus, hybridné hrozby, šírenie zbraní hromadného ničenia a ich nosičov, nadnárodný organizovaný zločin, pirátstvo, ozbrojené konflikty (Jurčák a kol., 2016; Ivančík, 2016; Belan, 2016; Majchút, 2018) atď. Globálna stratégia EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku presne identifikuje tieto bezpečnostné výzvy a hrozby a v tejto súvislosti ponúka víziu EÚ ako dôveryhodného poskytovateľa bezpečnosti.

Nové výzvy a hrozby si vyžadujú nové reakcie. Prevažná väčšina z nich, ak nie všetky, sú nadnárodné, multidimenzionálne a vysoko dynamické, ktoré stierajú hranice tradičného rozdelenia vnútornej a vonkajšej bezpečnosti. Na ich úspešné zvládnutie je preto potrebná spoločná civilno-vojenská reakcia. Únia preto musí byť flexibilná a silná, aby sa stala uznávaným globálnym strategickým aktérom. Na to, aby mohla plniť túto úlohu, musí jednak dobudovať chýbajúce vojenské spôsobilosti a kapacity a jednak lepšie a efektívnejšie využívať tie nástroje, ktoré už má k dispozícii, doladiť ich a doplniť o množstvo ďalších funkcií na preklopenie alebo pokrytie zistených nedostatkov.

2.4 Bojové skupiny EÚ

Vojenské operácie a misie čelia výzvam, ktoré sú vo vzťahu k EÚ interné a externé, čo zvyšuje ich celkovú zložitosť. Všetky sú pomerne dobre známe a boli dôkladne analyzované. Únia bola v minulosti vo veľkej miere kritizovaná najmä za údajnú pomalosť a ťažkopádnosť jej reakcií. Ešte väčšiu kritiku však vyvolala neochota použiť svoje sily rýchlejšej reakcie, konkrétne bojové skupiny (EU Battlegroups – EU BG) (EEAS, 2017). V tejto súvislosti nemožno poprieť, že zavedené rozhodovacie postupy v rámci EÚ sú skutočne časovo náročné a mnohokrát zdĺhavé. Na druhej strane, sú tak navrhnuté preto, že procesy prebiehajú v nadnárodnej organizácii, ktorá v súčasnosti združuje 27 suverénnych členských štátov s rovnakým počtom hlasov, čo nie je jednoduché. Zároveň sa ale vždy, keď bol čas

kriticky dôležitý, ako napríklad v prípade operácií Artemis alebo EUFOR CAR, preukázala primeraná flexibilita a rozhodnutia sa prijímali flexibilne a včas, čo je všeobecne uznávaná skutočnosť. To dokazuje, že každú konkrétnu výzvu možno riešiť za predpokladu, že na to existuje prítomná politická vôľa.

Rovnaký argument by sa dal použiť v prospech potenciálneho nasadenia bojových skupín. Ide o nástroj, ktorý nikdy doteraz nebol použitý, napriek tomu, že pri viacerých príležitostiach mohol predstavovať správnu reakciu zo strany Únie (Vincent, 2022). Z uvedených dôvodov je najvyšší čas prehodnotiť koncept bojových skupín a preskúmať, či je stále relevantný pre súčasné bezpečnostné výzvy. Súčasne je potrebné v tomto kontexte položiť si aj niekoľko ďalších otázok, ako napríklad, či Únia ešte potrebuje alebo chce mať tento druh spôsobilosti rýchlej reakcie a v závislosti od odpovede prijať príslušné rozhodnutia. Ak bude výsledkom tejto diskusie to, že bezpečnostné výzvy a hrozby, ktorým EÚ čelí, si vyžadujú tento druh spôsobilosti, potom sa musia bojové skupiny nielenže zachovať, ale hlavne sa musia rozvinúť do niečoho, čo je zmysluplné, užitočné a predovšetkým nasaditeľné. Pretože ak predstavujú relevantný nástroj, potom si zaslúžia byť použité.

2.5 Kolektívne financovanie operácií/misií EÚ v rámci „mechanizmu Athena“

Primerané financovanie je ďalšou výzvou, ktorej čelia vojenské operácie/misie EÚ. Vojenské operácie sa zvyčajne financujú prostredníctvom národného financovania, t. j. z obranných rozpočtov tých štátov, ktoré poskytli svoje vojenské jednotky a príslušníkov do vedených operácií/misií, hoci niektoré výdavky z nich možno financovať prostredníctvom kolektívneho financovania podľa ustanovení finančného mechanizmu „Athena“ (Európska rada, 2021). Národné financovanie nerobí účasť na operáciách a misiách EÚ príťažlivou, naopak, predstavuje určitú záťaž a väčšinou odrádzajú od aktívnych príspevkov do nich menšie členské štáty, alebo tie štáty, ktoré zasiahla finančná kríza, resp. v ktorých verejné financie nie sú v dobrej kondícii. Pripravovaná revízia mechanizmu „Athena“ tak poskytuje vhodnú príležitosť na riešenie tohto problému, ktorý zvyšuje nevôľu a do určitej miery vysvetľuje neochotu členských štátov nasadiť bojové skupiny. V prípade vojenských operácií/misií EÚ by financovanie nasadenia bojových skupín malo pokrývať okrem výdavkov vynakladaných počas operácie aj poskytovanie príslušnej logistickej podpory pred a po operácii a refundáciu výcvikových programov, ak majú byť bojové skupiny reálnym, využiteľným a nasaditeľným nástrojom SBOP. V tejto súvislosti treba tiež poznamenať, že celkové náklady SBOP pre rozpočet EÚ sú minimálne, čo je v ostrom kontraste s významom, ktorý sa jej pripisuje. Revízia mechanizmu „Athena“ by preto mala priniesť zmeny, ktoré zvýšia atraktivitu bojových skupín a ochotu členských štátov prispievať do nich, uľahčia generovanie síl a zlepšia udržateľnosť tohto úsilia. Očakáva sa, že kompetentní využijú túto príležitosť a prijme sa politické rozhodnutie zamerané na maximalizáciu účinnosti vojenskej angažovanosti v rámci SBOP.

2.6 Ďalšie výzvy bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ

Stále väčšie stieranie hraníc tradičného rozdelenia medzi vnútornou a vonkajšou bezpečnosťou a z toho vyplývajúca potreba riešiť prepojenie medzi nimi prináša ďalšiu výzvu pre bezpečnostnú a obrannú politiku EÚ. Jej riešenie si nepochybne vyžaduje užšiu spoluprácu medzi ozbrojenými (vojenskými) silami a ozbrojenými (bezpečnostnými) zbormi (silami). To sa už udialo vo viacerých členských štátoch, ktoré zmobilizovali svoje národné ozbrojené sily, aby pomohli ich národným bezpečnostným silám, napríklad v rámci reakcie na situácie, ako bola migračná kríza, ktorej intenzita prekonalala kapacity zodpovedných bezpečnostných zborov. V budúcnosti preto môže v podobnej súvislosti vzniknúť požiadavka, aby vojenská misia EÚ poskytla tento druh podpory členskému štátu.

Odvolať sa na článok 42 ods. 7 (doložka o vzájomnej pomoci) Zmluvy o EÚ (Európska únia, 2012) zo strany Francúzska po smrtiacich teroristických útokoch v Paríži v novembri 2015 (Maurice, 2015; Traynor, 2015; Valero, 2015) vyvolalo túto otázku a podnietilo diskusie o spôsoboch, akými by Únia mohla poskytnúť pomoc členskému štátu v podobnej situácii v budúcnosti. Táto diskusia zahŕňala aj článok 222 (doložka o solidarite) Zmluvy o fungovaní EÚ (ďalej len „ZFEÚ“) (Európska únia, 2016). Výslovná zmienka v ňom o použití vojenských nástrojov, ktoré má EÚ k dispozícii (*„... mobilizovať všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, vrátane vojenských nástrojov poskytnutých členskými štátmi ...“*), predstavuje výzvu a zároveň príležitosť zamyslieť sa nad spôsobmi, ako by to bolo možné realizovať, a to najmä preto, že článok 222 ZFEÚ nie je súčasťou SBOP, a preto nespadá do zodpovednosti EUMC.

Spôsob, akým bude EÚ riešiť zistené nedostatky a medzery v tom, ako sa v súčasnosti plánujú a vedú vojenské operácie a misie v rámci SBOP, predstavuje iný druh výzvy. Vytvorenie stálej plánovacej a riadiacej štruktúry Únie a operačného veliteľstva boli z uvedeného dôvodu jasne označené ako nápravné kroky, ktoré by mali zefektívniť postupy EÚ pomocou zavedených a overených noriem. Veľkou výzvou je tiež nájsť rovnováhu medzi tými členskými štátmi, ktoré volajú po ambicióznejšom rozvoji vojenských spôsobilostí Únie, a tými, ktoré zastávajú zdržanlivý postoj z dôvodu vyhýbania sa zbytočnej duplicite s NATO, čo je téma, na ktorej existuje jednomyselná zhoda. Existujú aj dohody o prehĺbení spolupráce EÚ s NATO (Európska rada, 2016, 2018, 2022d) v mnohých vzájomne zhodne identifikovaných oblastiach spoločného záujmu. Toto je ďalšia z oblastí, ktorá predstavuje pre EÚ výzvu, berúc do úvahy hlavne rôznu povahu oboch organizácií a prevládajúcu politickú citlivosť niektorých členských štátov. Praktická spolupráca sa uplatňuje na taktickej úrovni, riešením problémov na mieste a maximalizáciou efektivity Úniou vedených operácií a misií.

ZÁVER

EÚ sa snaží byť globálnym aktérom a poskytovateľom bezpečnosti. Jej doterajšie aktivity, napríklad v podobe dosiaľ vedených vojenských a civilných operácií a misií, sa tešia veľkej úcte a sú veľmi uznávané. Nemožno to však považovať za samozrejmosť, pretože pozícia aktéra v medzinárodnom systéme a jeho relatívna sila sa neustále posudzuje a prehodnocuje na základe jeho rozhodnutí a ním vykonávaných akcií. V súčasnom bezpečnostnom prostredí, charakterizovanom komplexnosťou, premenlivosťou, nestabilitou a revizionizmom, sa objavili noví aktéri – štátni aj neštátni – ktorí chcú zmeniť a zlepšiť svoje postavenie v anarchickom medzinárodnom systéme. Preto ak chce byť Únia uznávaná ako naozaj rešpektovaný aktér a poskytovateľ bezpečnosti, musí sa k tomu, ako aj k výzvam, ktoré pred ňou stoja, rozhodne a presvedčivo postaviť. Bezpečnosť naozaj nie je samozrejmosť, zvlášť v dnešnej dobe kontinuálneho zhoršovania globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia, zhoršovania bezpečnostnej situácie v bližšom i vzdialenejšom okolí teritória Únie a zvyšovania napätia medzi štátmi, predovšetkým medzi veľmocami. Nikto z kompetentných už ďalej nemôže ignorovať fakt, že diplomatické prostriedky EÚ musia byť komplementárne s adekvátnymi vojenskými spôsobilosťami a kapacitami. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné, aby sa existujúce medzery vo vojenských spôsobilostiach a kapacitách postupne odstraňovali prostredníctvom v ostatných rokoch prijatých nástrojov a iniciatív ako sú napríklad Strategický kompas (Strategic Compass – SC) (Európska rada, 2022e), Stála štruktúrovaná spolupráca (Permanent Structured Cooperation – PESCO) (EDA, 2022a), Európsky obranný fond (European Defence Fund – EDF) (EDA, 2022b), Koordinované ročné hodnotenie obrany (Coordinated Annual Review on Defence – CARD) (EEAS, 2021b), Európsky mierový nástroj (European Peace Facility – EPF) (Európska komisia, 2022) a ďalších. V koncepcnej rovine bolo preto prijatie a prezentácia Globálnej stratégie EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku a Implementačného plánu pre bezpečnosť a obranu veľmi vhodné a potrebné, teraz je však už aj v nadväznosti na vypuknutie konfliktu na Ukrajine najvyšší čas konať a využiť k tomu všetky vyššie uvedené nástroje a iniciatívy, ako aj všetky relevantné a disponibilné nástroje krízového manažmentu, vrátane vojenských nástrojov v podobe operácií a misií vedených v rámci SBOP pod hlavičkou EÚ.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- AYRAULT, J. – STEINMEIER, F. 2016. *A strong Europe in a world of uncertainty*. [online] [cit. 2023-01-02]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/tinz>>.
- BELAN, L. – PETRUFOVÁ, M. 2021. Správanie sa príslušníkov Ozbrojených síl SR v krízových situáciách. In *Politické vedy*, 2021, roč. 24, č. 1, s. 70-94. ISSN 1335-2741. DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.1.70-94>
- BELAN, L. 2016. Vlastnosti bezpečnosti. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2016 – zborník vedeckých a odborných prác zo 7. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský

- Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2016, s. 31-37. ISBN 978-80-8040-534-2.
- BRHLÍKOVÁ, R. 2014. *Bezpečnosť a Európska únia*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2014. 208 s. ISBN 978-80-558-0717-1.
- EDA. 2022a. Permanent Structured Cooperation. In European Defence Agency, 2022. [online] [cit. 2023-01-06] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/xaem>>.
- EDA. 2022b. European Defence Fund. In European Defence Agency, 2022. [online] [cit. 2023-01-06] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/ayg9>>.
- EEAS. 2015. EU Concept for Military Planning at the Political Strategic Level. In *European External Action Service*, 2015. [online] [cit. 2023-01-02]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/zk34>>.
- EEAS. 2015. EUFOR RCA. In *European External Action Service*, 2015. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/wk34>>.
- EEAS. 2017. EU Battlegroups. In *European External Action Service*, 2017. [online] [cit. 2023-01-04]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/qsc2>>.
- EEAS. 2021a. The European Union and the African Union - Peace & Security. In *European External Action Service*, 2021. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/joku>>.
- EEAS. 2021b. Coordinated Annual Review on Defence (CARD). In *European External Action Service*, 2021. [online] [cit. 2023-01-06]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/xfv9>>.
- EEAS. 2022a. EU Missions and Operations. In *European Union External Action*, 2022. [online] [cit. 2023-01-02]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/yq02>>.
- EEAS. 2022d. CSDP Structure, Instruments and Agencies. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/fydi>>.
- EEAS. 2022b. European External Action Service. The Diplomatic Service of the European Union. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/fd25>>.
- EEAS. 2022c. High Representative / Vice President. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/ckfp>>.
- EEAS. 2022e. The European Union Military Staff (EUMS). In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/ewv7>>.
- EEAS. 2022f. The Civilian Planning and Conduct Capability (CPCC). In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/nhrx>>.
- EEAS. 2022g. European Union Military Committee. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/wjm2>>.
- EEAS. 2022h. The Military Planning and Conduct Capability (MPCC). In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/bfgj>>.

- EEAS. 2022i. EUTM RCA: European Training Mission in Central African Republic - Military Mission. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/yeiq>>.
- EEAS. 2022j. EU-AU Partnership for Peace, Security and Governance. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-04]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/chtf>> .
- EEAS. 2022k. About EUFOR. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-04]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/lfmv>> .
- EEAS. 2022l. EU Naval Force Mission. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-04]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/uxf0>>.
- EEAS. 2022m. EUNAVFOR MED Operation SOPHIA. In *European External Action Service*, 2022. [online] [cit. 2023-01-04]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/yior>>.
- Európska komisia. 2021. Working with DG ECHO as an International Organisation 2021-2027. In *European Commission – DG ECHO Partners' Website*, 2021. [online] [cit. 2023-01-03] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/uknx>>.
- Európska komisia. 2022. European Peace Facility. In *European Commission – Service for Foreign Policy Instruments*, 2022. [online] [cit. 2023-01-06] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/kc04>>.
- Európska rada. 2016. EU-NATO joint declaration. In *European Council*, 2016. [Online] [cit. 2023-01-05] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/we45>>.
- Európska rada. 2018. Joint declaration on EU-NATO cooperation. In *European Council*, 2018. [Online] [cit. 2023-01-05] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/fmwg>>.
- Európska rada. 2021. Athena - financing security and defence military operations. In *European Council*, 2021. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/inat>>.
- Európska rada. 2022a. Political and Security Committee (PSC). In *European Council*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/fseh>>.
- Európska rada. 2022b. Committee for Civilian Aspects of Crisis Management (CivCom). In *European Council*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/koo1>>.
- Európska rada. 2022c. Politico-Military Group (PMG). In *European Council*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/kzha>>.
- Európska rada. 2022d. EU-NATO Cooperation. In *European Council*, 2022. [Online] [cit. 2023-01-05] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/stg7>>.
- Európska rada. 2022e. A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. In *European Council*, 2022. [online] [cit. 2023-01-06] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/rq59>>.
- Európska únia. 2007. Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007. In *Eur-Lex*, 2007. [online] [cit. 2023-01-02]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/nok8>>.

- Európska únia. 2012. Zmluva o Európskej únii (konsolidované znenie). In *Úradný vestník Európskej únie*, 2012. [online] [cit. 2023-01-05]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/hqtv>>.
- Európska únia. 2016. Zmluva o fungovaní Európskej únie (konsolidované znenie). In *Úradný vestník Európskej únie*, 2016. [online] [cit. 2023-01-05]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/wcuy>>.
- Európska únia. 2021. The Crisis Management Procedures. In *The Crisis Management and Planning Directorate*, 2021. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/peqr>>.
- Európsky parlament. 2022. EUMAM RCA – Military Advisory Mission. In *European Parliament*, 2022. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/gbtx>>.
- GRAY, C. S. 2011. *Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in the 21st Century*. Carlisle : Strategic Studies Institute of US Army War College, 2011. 71 s. ISBN 978-1-58487-486-4. DOI: <https://doi.org/10.21236/ADA542526>
- IVANČÍK, R. – JURČÁK, V. 2013. *Peace Operations of International Crisis Management*. Ostrowiec Świetokrzyski : Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św., 2013. 182 s. ISBN 978-83-936652-6-6.
- IVANČÍK, R. – JURČÁK, V. 2014. *Kauzalita participácie Ozbroyených síl Slovenskej republiky v operáciách medzinárodného krízového manažmentu a jej finančné aspekty*. Ostrowiec Świetokrzyski : Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św., 2014. 213 s. ISBN 978-83-64557-05-7.
- IVANČÍK, R. 2016. Teoretické východiská skúmania problematiky hybridnej vojny – vojny 21. storočia. In *Medzinárodné vzťahy*, 2016, roč. 14, č. 2, s. 130-156. ISSN 1339-2751.
- JURČÁK, V. – JURČÁK, J. – SASARÁK, J. 2016. Hybridné hrozby – výzva pre Európsku úniu. In *Medzinárodné vzťahy 2016 : Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2016, s. 542-550. ISBN 978-80-225-4365-1.
- JURČÁK, V. – MARTAUS, T. 2021. Lisabonská zmluva a bezpečnosť. In *Politické vedy*, 2021, roč. 24, č. 3, s. 33-50. ISSN 1335-2741. DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.3.33-50>.
- KAZANSKY, R. – ANDRASSY, V. 2019. Conflict resolution approaches towards smart sustainability of internal relations. In *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 2019, roč. 6, č. 3, s. 1468-1484. ISSN 2345-0282. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.3\(29\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.6.3(29))
- MAJCHÚT, I. 2018. Súčasné bezpečnostné aspekty. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2018 – zborník vedeckých a odborných prác z 9. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, s. 233-241. ISBN 978-80-8040-568-7.
- MAURICE, E. 2015. EU activates mutual defence clause for France. In *EU Observer*, 2022. [online] [cit. 2023-01-06] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/ok57>>.
- NEČAS, P. – KOLLÁR, D. 2018. Bezpečnostná stratégia EÚ a jej význam pre sektorovú bezpečnosť. In *Medzinárodné vzťahy 2018 : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. Bratislava : Ekonóm, 2018. s. 519-529. ISBN 978-80-225-4602-7.

- PIROZZI, N. 2013. The EU's Comprehensive Approach to Crisis Management. In *DCAF – A centre for Security, Development and Rule of Law*. Bruxelles, 2013. [online] [cit. 2023-01-03]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/uxdf>>.
- SMITH, M. E. 2017. *Europe's common security and defense policy: Capacity-building, experiential learning, and institutional change*. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. 336 s. ISBN 978-1-1071-300-2. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781316779545>.
- TARDY, T. 2014. CSDP: Getting Third States on Board. In *European Union Institute for Security Studies*. [online] [cit. 2023-01-02]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/cs48>>.
- TOCCI, N. 2019. Resilience and the role of the European Union in the world. In *Contemporary Security Policy*, 2019, roč. 41, 2, s. 176-194. ISSN 1352-3260. DOI: <https://doi.org/10.1080/13523260.2019.1640342>.
- TRAYNOR, I. 2015. France invokes EU's article 42.7, but what does it mean? In *The Guardian*, 2022. [online] [cit. 2023-01-06] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/qthv>>.
- VALERO, J. 2015. France 'at war' inaugurates EU's mutual defence clause. In *Euractive*, 2022. [online] [cit. 2023-01-06] Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/kw39>>.
- VINCENT, M. 2022. EU Battlegroups: The European 'army' that politicians can't agree how to use. In *ABC News*, 2022. [online] [cit. 2023-01-06] Dostupné na: <<https://lnk.sk/bobo>>.

plk. gšt. v. z. doc. Ing. Radoslav IVANČÍK, PhD. et PhD., MBA, MSc.

Akadémia Policajného zboru

Sklabinská 1, 835 17 Bratislava

Tel.: 09610 57490

E-mail: radoslav.ivancik@akademiapz.sk

plk. v. v. prof. Ing. Vojtech JURČÁK, CSc.

Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika

Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš

Tel.: 0960 422792

E-mail: vojtech.jurcak@aos.sk